

1. ВЪВЕДЕНИЕ

1.1. Наименование на специалността – „Специфични грижи за пациенти с онкологични заболявания”

1.2. Продължителност на обучението – 1 (една) година

1.3. Изисквано базово образование за допускане до обучение – придобита професионална квалификация „Медицинска сестра” или „Фелдшер”

1.4. Общи положения

Злокачествените заболявания са с хронично-прогресивен ход, предизвикващи инвалидизация и смърт на значима част от човешката популация. Предвид голямата си честота и тежките медико-социални проблеми свързани с тях, те са определени като социално-значими.

Медицинската дисциплина “Онкология” е тази, която обхваща цялата многообразна по своя характер информация за всички особености на профилактиката, скрининга, възникването, диагностиката, лечението, прогресията и проследяването на злокачествените тумори. Във всяка една от тези основни и комплексни дейности участват медицински специалисти от различни направления. Своето значимо място имат медицинските сестри и фелдшерите.

Обучението за придобиване на специалност „Специфични грижи за пациенти с онкологични заболявания“ разширява и задълбочава знанията и уменията, придобити в процеса на обучение за придобиване на професионална квалификация „медицинска сестра“ и „фелдшер“. В резултат на обучението специалистите по „Специфични грижи за пациенти с онкологични заболявания“ ще могат да оказват адекватни, висококачествени здравни грижи, отговарящи на спецификата при диагностиката, лечението и рехабилитацията на онкологичните заболявания, особено в условията на високотехнологичната съвременна медицина и биотехнологични лекарствени средства.

Обучението за придобиване на специалност „Специфични грижи за пациенти с онкологични заболявания“ е с продължителност 1 година. Теоретичното обучение е с общ хорариум 160 часа, разпределено в четири модула. То се провежда от хабилитирани специалисти, определени от висшето училище. Практическото обучение в клиники и отделения за диагностика и лечение на онкологично болни е под ръководството на доказали се професионалисти по здравни грижи с професионален опит съгласно изискванията на действащата нормативна уредба.

Учебната програма за специализацията по специалност „Специфични грижи за пациенти с онкологични заболявания” е отворена и създава възможности за допълване на съответните компоненти, в зависимост от отчетените резултати и актуалните нужди на специалността.

2. ДЕФИНИЦИЯ НА СПЕЦИАЛНОСТТА, КОМПЕТЕНЦИИ И УМЕНИЯ

Специалността „Специфични грижи за пациенти с онкологични заболявания” е специалност за медицински сестри и фелдшери, която дава задълбочени знания и практически умения за планирането на грижите, тяхното изпълнение и оценяване, отговарящи на потребностите на отделния пациент и съвременните достижения на онкологията, необходими за работата на специалистите в лечебни заведения, оказващи медицински грижи на пациенти с онкологични заболявания.

Специалистът по „Специфични грижи за пациенти с онкологични заболявания“ трябва да има достатъчно знания, практически умения и навици, увереност и подход при изпълнение на грижите – при тяхното планиране, изпълнение и оценяване, отговарящи на потребностите на отделния пациент и съвременните достижения на онкологията. Той трябва да е в състояние да окаже психоемоционална и морална подкрепа на болния и членовете на неговото семейство, да спомогне за адаптацията му към възникналия здравословен проблем и към променената социална среда.

3. ЦЕЛ НА ОБУЧЕНИЕТО

Целта на обучението по „Специфични грижи за пациенти с онкологични заболявания“ е специализиращите медицински сестри и фелдшери да получат необходимите теоретични знания и да придобият практически умения за оказване на адекватни и високопрофесионални грижи за пациенти с онкологични заболявания, основани на съвременните достижения на онкологичната наука и практика и медицинските стандарти по здравни грижи, прилагани за пациенти с онкологични заболявания.

Постигането на поставената цел ще се осъществи при изпълнението на следните задачи:

- Придобиване на основни (базисни) познания по: Теоретична и експериментална онкология; Превенция, скрининг и третична профилактика на онкологичните заболявания; Етични, психосоциални и деонтологични проблеми в онкологията.

- Придобиване на задълбочени познания по: Съвременни диагностични методи в клиничната онкология; Съвременни методи за лечение на отделните онкологични локализации; Принципи и методи за адювантната и неадювантна терапия, проследяване на болните, лечение на рецидивите и метастазите; Съвременни подходи за рехабилитация и борба с болката и подобряване качеството на живот на болните с онкологични заболявания.

- Придобиване на умения при осъществяване на специфични грижи за пациенти с онкологични заболявания в различните етапи от лечението им, в зависимост от конкретната локализация на онкологичното заболяване.

Поставените за изпълнение задачи са съобразени със знанията и уменията, които медицинските сестри и фелдшерите са усвоили по време на своето обучение за придобиване на професионална квалификация „медицинска сестра“, съответно „фелдшер“.

4. ОБУЧЕНИЕ

4.1. Учебен план

Теоретична част

Общ хорариум – 160 часа; четири модула

Вид на обучението – очни занятия

2 курса по 2 седмици (4 седмици x 5 дни x 8 уч. часа)

Форми на обучение – лекции, дискусии, консултации

Практическа част

Практическото обучение е с пълна ежедневна продължителност и се провежда в клиники и отделения за диагностика и лечение на онкологично болни. Практическото обучение включва стажове с общ минимален хорариум 440 часа (11 седмици x 5 дни x 8 часа), посочени в т. 4.2.2. Останалите 37 седмици се провеждат в институцията, провеждаща практическото обучение, съобразно индивидуалния учебен план.

4.2. Учебна програма

4.2.1. Теоретична част

I Модул Основи на теоретичната и експериментална онкология

Теми	Всичко 12 часа
1. Биология на туморния растеж ; Механизми на канцерогенезата.	4 ч
2. Класификация на туморите. Системи за класификация.	3 ч
3. Профилактика на злокачествените тумори при хората: хигиенна профилактика, патогенетична профилактика. Професионални канцерогенни рискове.	5 ч

II Модул Епидемиология на рака и организация на онкологичната помощ

Теми	Всичко 19 часа
1. Онкологична доктрина: историческо развитие, същност.	3 ч
2. Организация и структура на онкологичната помощ в Р. България. Основни принципи и задачи. Диспансеризация /проследяване/ на болните с предракови и ракови заболявания: регистрация, учет и отчет.	4 ч
3. Вторична профилактика: организация, публична дейност и образователни програми за самоконтрол на населението. Скринингови мероприятия и програми.	4 ч
4. Епидемиология на рака: обща постановка, рискови фактори. Организация на епидемиологичното проучване: източници на информация. Заболеваемост, болестност и смъртност на злокачествени заболявания в Р. България. Раков регистър.	4 ч
5. Правови и деонтологични проблеми в онкологията.	4 ч

III Модул Общи принципи на клиничната онкология

Раздели и теми	Всичко 73 часа
<u>1. Диагностични методи в онкологията (24 часа)</u>	
1.1. Клинико-лабораторни методи: общи изследвания; туморни маркери, хормони, рецептори и др.	3 ч
1.2. Образни методи за диагностика: рентгенови, ултразвукови, компютърна томография, ядрено-магнитен резонанс /ЯМР/.	6 ч
1.3. Нуклеарна медицинска диагностика, позитронно-емисионна томография.	5 ч
1.4. Морфологична диагноза: цитологична, хистологична и др.	4 ч
1.5. Ендоскопски изследвания.	6 ч
<u>2. Комплексно лечение в онкологията (37 часа)</u>	
2.1. Принципи на хирургичното лечение	5 ч
2.2. Основни принципи на лекарствената терапия.	6 ч
2.3. Странични действия при лекарствената терапия.	6 ч
2.4. Принципи на имунотерапията при онкологични заболявания.	4 ч
2.5. Хранене при провеждане на специфичното лечение и в хода на развитие на онкологичното заболяване.	4 ч
2.6. Спешни състояния в онкологията и тяхното лечение.	6 ч
2.7. Превенция на рисковите фактори при онкологични заболявания.	3 ч
2.8. Психологическа подкрепа на пациент с онкологично заболяване и близките му. Роля и място на медицинската сестра.	3 ч
<u>3. Палиативни грижи при онкологично болни (12 часа)</u>	
3.1. Мултидисциплинарен подход при оказване на палиативни грижи в онкологията.	3 ч
3.2. Комуникации в палиативните грижи	4 ч
3.3. Борба с болката в онкологията.	
3.4. Палиативните грижи за онкологично болните в системата на здравеопазване в Р. България.	3 ч

**IV Модул Специални сестрински грижи за пациенти с различните онкологични
органи локализации**

Теми	Всичко 56 часа
Специални сестрински грижи при:	
1. Злокачествени новообразувания на кожата	4 ч
2. Злокачествени заболявания на меките тъкани и костите	4 ч
3. Злокачествени заболявания на окото и очните придатъци	4 ч
4. Злокачествени тумори на глава и шия	4 ч
5. Злокачествени новообразувания на белия дроб и медиастинома	4 ч
6. Злокачествени тумори на храносмилателната система	4 ч
7. Злокачествени тумори на млечната жлеза	4 ч
8. Злокачествени тумори на женските гениталии	4 ч
9. Злокачествени тумори на отделителната система	4 ч
10. Злокачествени тумори на мъжките полови органи	4 ч
11. Злокачествени новообразувания на лимфните и кръвотворните органи	4 ч
12. Злокачествени новообразувания на централната нервна система	4 ч
13. Злокачествени тумори на жлезите с вътрешна секреция	4 ч
14. Злокачествени тумори при деца	4 ч

4.2.2. Практическа част

Клиника и отделение, в които се осъществява диагностика и лечение на онкологично болни	Часове
Коремна хирургия	70
Гръдна хирургия	30
Мамология и реконструктивна хирургия	60
Урология	40
Кожна клиника	40
Лекарствена терапия	80
Операционна	80
Реанимация	40

4.3. Задължителни колоквиуми и срокове за полагането им

Теоретична част

Колоквиум – след всеки модул

Писмена разработка на тема (част от тема) от всеки модул, срок до 1 месец след преминал модул.

Практическа част

Работа в реални условия. Колоквиум след приключил стаж във всяка клиника/отделение.

5. КОНСПЕКТ ЗА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА СПЕЦИАЛНОСТ „СПЕЦИФИЧНИ ГРИЖИ ЗА ПАЦИЕНТИ С ОНКОЛОГИЧНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ“

1. Епидемиология на злокачествените заболявания: обща постановка, рискови фактори. Епидемиологични проучвания. Динамика на основните показатели в Република България.
2. Профилактика на рака: видове, институционални отговорности и задачи. Вторична профилактика – организация, видове прегледи.

3. Стадиране на онкологичните заболявания. Диспансеризация и диспансерно наблюдение. Третична профилактика.
4. Образна диагностика на туморите: конвенционални рентгенографски методи, компютъртомография; скинтиграфски и радиоимунологични изследвания; ехография; магнитнорезонансно изследване.
5. Клинико-лабораторни методи на изследване, в т.ч. туморни маркери; микробиологични изследвания.
6. Морфологична диагноза на туморите: цитологична; хистологична, в т.ч. имунохистохимична; ултрамикроскопска.
7. Инвазивни методи на изследване в онкологичната практика: ендоскопски; контрастни; оперативни.
8. Принципи на хирургичното лечение на туморите. Видове оперативни интервенции според целите.
9. Основи на лъчелечението. Видове лъчелечение: според целта (радикална, симптоматична, палиативна); според разположението на източниците (перкутанна, брахитерапия). Метаболитно лечение на туморите.
10. Принципи на лекарствената терапия на туморите. Странични явления и токсичност – методи за преодоляването им.
11. Палиативни грижи при онкологично болни. Методи за борба с болката. Принципи на храненето на онкологично болни.
Роля, място и значение на медицинската сестра и фелдшера в процесите на профилактика, диагностика, лечение и проследяване на пациенти със:
12. Злокачествени тумори на глава и шия.
13. Злокачествени новообразувания на белите дробове.
14. Рак на хранопровода.
15. Рак на стомаха.
16. Рак на дебелото черво.
17. Рак на правото черво.
18. Рак на млечната жлеза.
19. Рак на шийката на матката и ендометриума.
20. Злокачествени тумори на яйчника.
21. Злокачествени тумори на кожата (меланом и немеланомни тумори).
22. Злокачествени тумори на тестисите.
23. Рак на простатната жлеза.
24. Рак на бъбречното легенче, уретерите и бъбрека.
25. Рак на пикочния мехур.
26. Злокачествени тумори на жлезите с вътрешна секреция – щитовидна жлеза, надбъбрек.
27. Злокачествени тумори на централната нервна система.
28. Злокачествени тумори на костите.
29. Злокачествени тумори на меките тъкани.
30. Злокачествени новообразувания на лимфните и кръвотворните органи.
31. Злокачествени тумори при децата: герминативно клетъчни тумори; невробластом; нефробластом; сарком на Юинг.